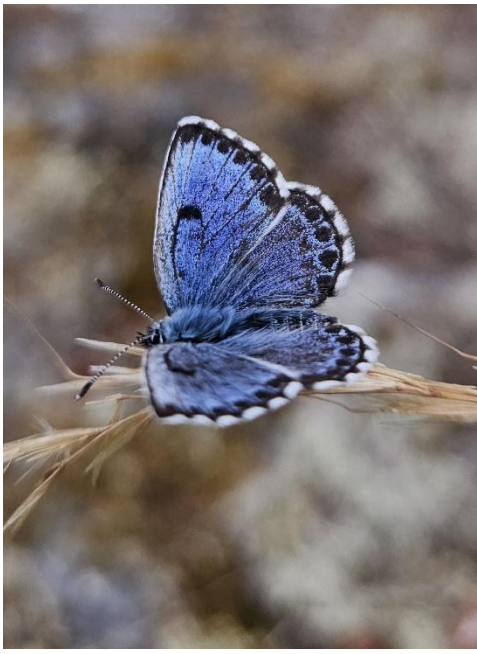
Fakta 2026:7

Inventering av fetörtsblåvinge i Stockholms län 2026

Fetörtsblåvingens utbredning undersöktes och inventerades på Mörtö i Stockholms skärgård under säsongen 2026. Totalt 1350 ägg påträffades på Mörtö inom de tio delområden som följs upp. Årets resultat är det näst högsta som registrerats under de åtta år områdena inventerats och visar att öns population är stabil.

Bakgrund

Fetörtsblåvinge (*Scolitantides orion*) är en ovanlig dagfjäril med specifika habitatkrav. I Sverige lever larverna av kärleksört på solöppna, helst basiska, klippmarker. Artens population har minskat över tid och den är klassad som starkt hotad (EN) enligt 2025 års rödlista (SLU Artdatabanken 2025). För att bevara arten pågår ett nationellt åtgärdsprogram (ÅGP) för fetörtsblåvinge (Elmqvist 2011). I Stockholms län har flera tidigare förekomstlokaler gått förlorade på grund av habitatförändringar. Under 1990-talet och det första årtiondet av 2000-talet observerades arten sällan eller inte alls på tidigare kända lokaler, vilket ledde till farhågor om att fetörtsblåvingen möjligen var utdöd i länet. Men arten har på senare år hittats på Mörtö, söder om Nämdö, och 2019 upptäcktes ägg av arten på tidigare kända lokalen Munkö, mellan Nämdö och Runmarö. År 2021 observerades flygande exemplar på Munkö. År 2020 hittades arten i Nynäshamns kommun, först vuxna individer och ägg vid Läskär på Torö, och därefter år 2021 hittades ägg på de närliggande öarna Krokskär och Äspskär. År 2022 genomfördes försök att stärka populationen på Munkö genom att sätta ut 200 puppor. Ägg har räknats på ön sedan dess. På Mörtö har ägg räknats årligen sedan 2018, på nuvarande dellokaler sedan 2019.

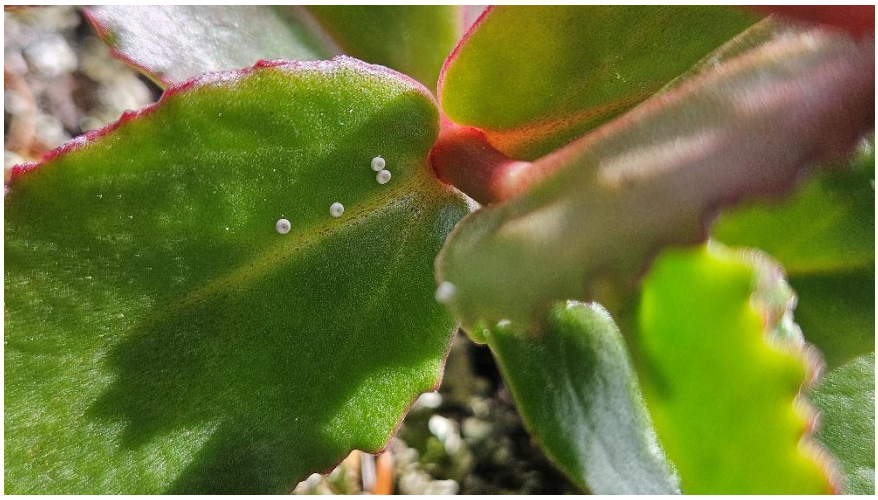
Åtgärdsprogram för hotade arter

Länsstyrelsen Stockholm

Material och metoder

Datainsamling

Antal ägg av fetörtsblåvinge samt solexponering registrerades i fält med hjälp av appen Field Maps direkt i en smartphone, i koordinatsystemet SWEREF 99 TM. Inför inventeringen var Field Maps förberedd med ytor och tidigare års fynd av ägg. Inventeringsdata synkroniserades sedan till ArcGIS och data kan sedan tas ut från ArcGIS i olika format, till exempel som shapefiler eller Excelfiler. Länsstyrelsen Stockholm förvaltar fynduppgifterna, men alla fynd rapporteras även in till Artportalen.

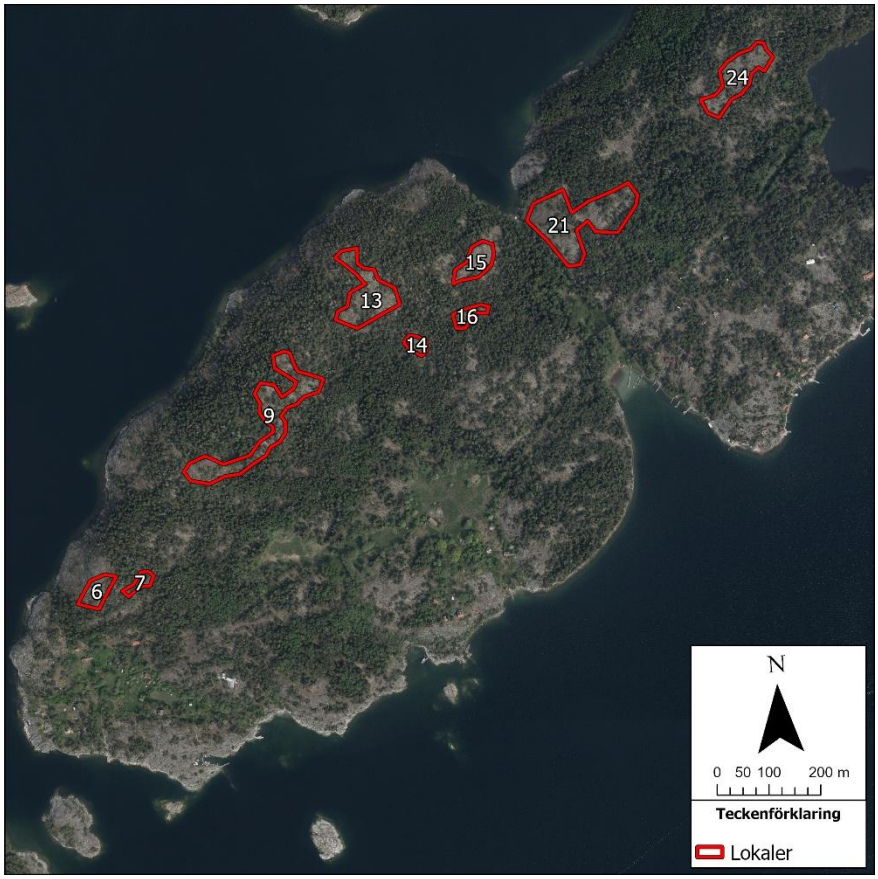

Figur 1. Bild på ägg av fetörtsblåvinge på blad av kärleksört.

Inventering på Mörtö 2026

På Mörtö finns 34 identifierade ytor med potentiella livsmiljöer, varav tio är utvalda för en systematisk uppföljning. Urvalet av dessa ytor bedöms vara representativt för ön som helhet. Ytorna har inventerats konsekvent sedan 2019.

Fetörtsblåvingen fäster sina ägg ett och ett på blad av kärleksört, och de är relativt karaktäristiska och lätta att se (figur 1). Samtliga kärleksörtsplantor inom ytorna söktes igenom på skaft samt över- och undersida av blad. Punkter registrerades i Field Maps för samtliga kärleksörtsplantor med ägg. Årets inventering genomfördes liksom föregående år 16–18 juni av Tore Dahlberg på Naturföretaget.

Figur 2. Karta över de inventerade uppföljningsytorna på Mörtö.

Resultat

Resultat på Mörtö 2026

Årets inventering resulterade i att ägg påträffades på samtliga tio lokaler (se tabell 1). Totalt 1350 ägg noterades på 788 plantor av kärleksört, vilket är det näst högsta antalet ägg någonsin, efter förra årets rekordnotering. En minskning av antalet ägg kunde konstateras på lika många lokaler som de där en ökning hade skett jämfört med förra året. Till två av lokalerna där något färre ägg hittades hörde dock de två största (9 och 21) som tillsammans stod för 75 % av fynden.

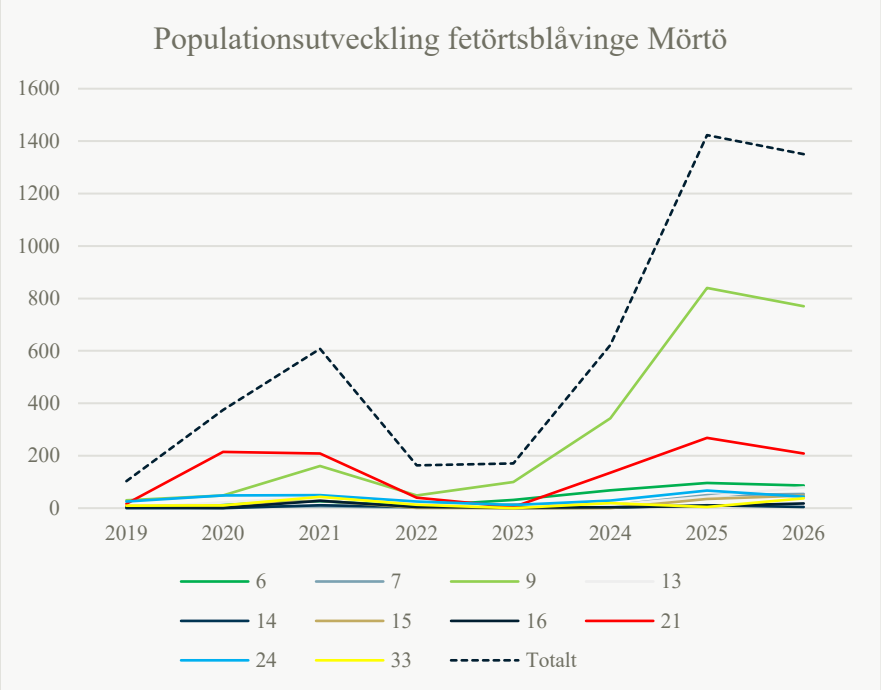
Solexponeringen har en stor inverkan på vilka plantor fetörtsblåvingen väljer att lägga ägg på. Endast 0,6 % av äggen påträffades på helt slutet växande plantor, jämfört med 50,0 % på halvöppet växande och 49,4 % på öppet växande plantor.

Utöver äggen hittades också några larver på plantorna. Dessa räknades inte när antal ägg summerades, då de sannolikt hade sitt äggskal kvar på plantan (som räknades). Dessutom observerades sju

vuxna fjärilar som fortfarande var på vingarna.

Tabell 1. Antal hittade ägg på Mörtös tio uppföljningsytor, under åren 2019–2026.

Yta nr.	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
6	3	16	26	8	31	68	96	86
7	7	5	7	2	14	11	50	54
9	30	48	161	48	100	343	840	770
13	1	21	45	16	7	12	44	79
14	0	0	11	5	0	2	11	5
15	8	8	29	1	0	0	35	48
16	3	1	28	5	2	3	8	18
21	17	215	208	40	4	135	268	209
24	25	49	50	25	12	29	67	43
33	9	11	43	13	0	19	4	38
Summa	**103**	**374**	**608**	**163**	**170**	**622**	**1423**	**1350**

Figur 3. Diagram över populationsutvecklingen (antal ägg) på uppföljningsytorna på Mörtö, åren 2019–2026.

Diskussion

Det höga antalet ägg på Mörtö visades hålla i sig även under detta år även om antalet ägg var marginellt lägre, 1350 jämfört med förra årets 1423. Genomsnittet under åren 2019 till 2024 är väsentligt lägre, 340 ägg. Att populationen verkar vara fortsatt stabilt hög, visas exempelvis av att lika många lokaler hade fler ägg jämfört med förra året, som dem med färre ägg. Störst procentuell ökning gjordes i lokal 33 där antalet ökade med 950 % (från 4 till 38) individer. Troligtvis berodde denna ökning på att rådjursbetet på kärleksört var betydligt mindre omfattande på lokalen detta år.

De höga siffrorna ökar sannolikheten för att arten kan sprida sig till fler öar i skärgården runtomkring. Det skulle därför vara intressant att lägga mer tid på att inventera närliggande öar under kommande år.

Kärleksörtsplantor med äggförekomst hyste i genomsnitt 1,71 ägg per planta vilket är något lägre än förra årets 1,97 och förrförra årets 2,01 ägg. Detta kan tyda på en större mängd lämpliga plantor under 2026, exempelvis på grund av mindre betestryck av rådjur. I fält bedömdes dock rådjursbetet vara ungefär lika omfattande som 2025. Stora plantor betas i mycket hög utsträckning vilket gör att det främst är plantor som växer svårtillgängligt som lyckas gå i blom.

Den säkraste metoden att inventera fetörtsblåvinge är att räkna ägg på kärleksört efter fjärilens flygtid. Metoden är dessutom väderoberoende. Det går dock inte rakt av översätta inventeringsresultatet till populationsstorlek av vuxna individer även om det troligtvis korrelerar tämligen väl. En lång rad parametrar påverkar hur många ägg som läggs och hur många som utvecklas till fjärilar. Det finns också ett överlapp i när äggen börjar kläckas och när de sista fjärilarna slutar flyga. De senaste tre åren har räkningen utförts precis i detta överlapp vilket troligtvis borde vara den tid då flest ägg hittas. När larverna börjar kläckas kan äggskal räknas, men dessa faller av plantan efter inte allt för lång tid. De små larverna är väl kamouflerade och svåra att finna jämfört med äggen.

Artens livsmiljö på Mörtö bedöms vara ganska beständig och i bra skick. De gläntor med basiska öppna till halvöppna hällar där arten förekommer växer igen mycket långsamt. Artens höga numerär på senare år bedöms därför inte vara ett resultat av sentida förbättringar av livsmiljön. Exempelvis väder, årsvariationer hos parasiter och predatorer liksom tidigare nämnda rådjursbete av värdväxten spelar sannolikt in betydligt mer på kort sikt.

Under det gångna vinterhalvåret har röjningar av framför allt tall och en gjorts i och i anslutning till lokalerna 9, 13, 14, 15 och 21.

Områdena har glesats ut genom att vissa träd och buskar har plockats ut. Dessutom har korridorer mellan vissa ytor huggits fram. Åtgärderna verkar hittills i stort vara lyckade och ägg påträffades på kärleksörtsplantor som tidigare skuggats hårt av enbuskar. I något fall har dock ris kastats i branter vid lokal 9 där kärleksört, som på grund av den svårtillgängliga växtplatsen undslipper rådjursbete, växer.

Behovet av fortsatta röjningar inom de undersökta ytorna bedöms inte vara stort även om uttag av vissa tallar och enbuskar ibland kan vara befogat. Fortsatta åtgärder kan med fördel även i fortsättningen fokusera på att skapa spridningsvägar mellan lokalerna. Längs bergsryggarna är det redan glest med träd. Relativt små utvidgningar skulle sannolikt öka konnektiviteten och i vissa fall skapa nya lokaler.

På kort sikt skulle den mest positiva åtgärden för fetörtsblåvinge vara att decimera öns rådjurspopulation. Älgbeståndet har i stället troligtvis framför allt en positiv effekt på fetörtsblåvinge genom att motverka igenväxning av tall och lövträd på lokalerna.

Källor

Dunskis, A. *Habitat preferences for oviposition and reinforcement experiment of the chequered blue butterfly (Scolitantides orion) in the Stockholm Archipelago.* Masterarbete vid Uppsala universitet.

Elmquist, H. 2011. Åtgärdsprogram för fetörtsblåvinge 2011–2015 *(Scolitantides orion)*. Rapport 6424. Naturvårdsverket SLU

SLU Artdatabanken. 2026. Rödlistade arter i Sverige 2025. SLU, Uppsala

KONTAKT

Mer information kan du få av Länsstyrelsens enhet för naturskötsel
Tfn: 010-223 10 00
www.lansstyrelsen.se/stockholm

Utgivningsår: 2026
Författare: Tore Dahlberg, Naturföretaget AB
ISBN: 978-91-7937-440-2
Foto omslag: Tore Dahlberg